

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUV RESURSLARI TAQCHILLIGI

Fayzullayev Joxon Toshpo‘lat o‘g‘li

E-mail: jokhonfayzullayev@gmail.com

“TIQXMMI” MTU ning Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar instituti
o‘qituvchisi

Narzullayev Quvonchbek Dilshod o‘g‘li

“TIQXMMI” MTU ning Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar instituti talabasi

E-mail: quvonchnarzullayev@gmail.com

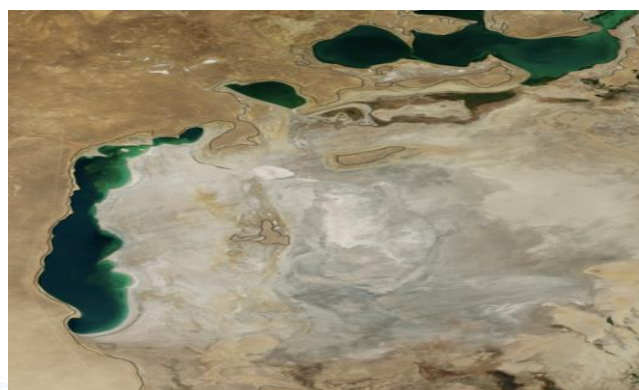
Annotatsiya: Maqolada O‘zbekiston Respublikasi hududlarida suv resurslari qayday darajada ishlatilayotgani va kelajak avlod uchun suv zahirasini qanday qilib asrab qolishimiz tog‘risida ma’lumotlar keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: Daryo, orol dengizi, chul, havo harorati, o‘zgarishlari farqi, atmosfera yog‘inlari

Абстрактный: В статье представлена информация о том, как правильно используются водные ресурсы на территориях Республики Узбекистан и как сохранить запасы воды для будущих поколений.

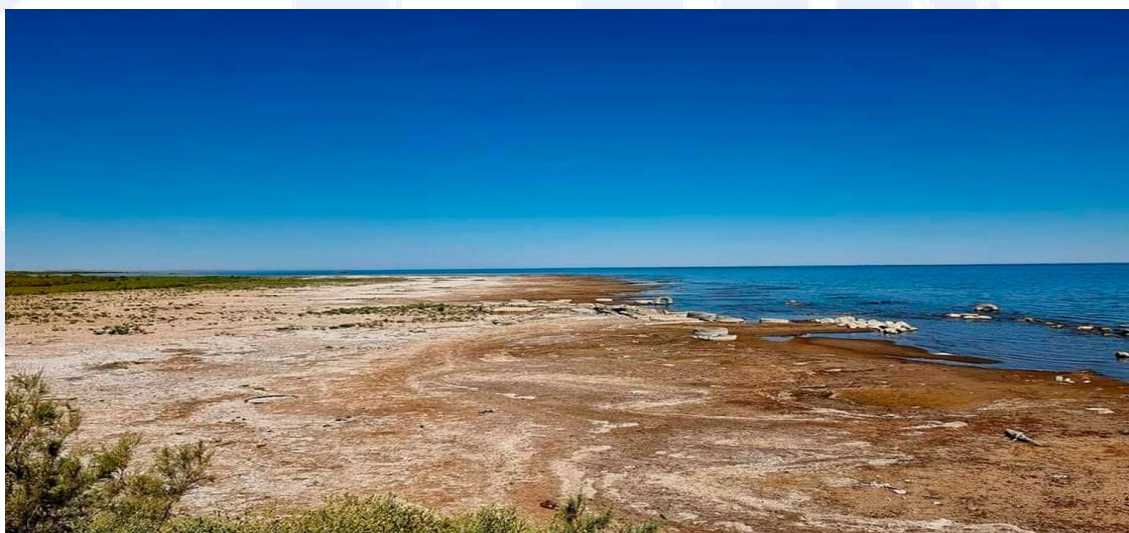
Ключевые слова: Река, Аральское море, пустыня, температура воздуха, разница в изменениях, атмосферные осадки.

Ma’lumki yaqin Sharq mamlakatlarining ba’zilari 2035- yilgacha suvsizlikdan aziyat chekish ehtimollari bor va shu davlatlar qatorida bizning jonajon vatanimiz O‘zbekistonning ham bo‘lishi dilimizni hira qiladi. Ho‘sh bu ahvolga qay tarzda kelib qoldik ? Albatta tarixga nazar solsak sobiq ittifoq tuzumi davrida O‘rta Osiyo hududi agrar soha uchun mo‘ljallagan bo‘lib ishchi kuchiga boy hudud vazifasida bo‘lgan. SSSR davrida paxtani sug‘orishda shu qadar ko‘p suv Amudaryodan O‘zbekiston hududiga olib kelingan bo‘lib, ayniqsa voha (Qashqadaryo, Surxondaryo) taraflarga juda ko‘p mablag‘ ishchi kuchi sarflangan. U davrlarda suvni vazifali ravishda taqsimlanmaganligi sababli Orol dengizigacha bo‘lgan suv yo‘nalishida suv sathi sezilarli ravishda pasaygan. Albatta SSSR ga paxta juda ham kerak edi. Hisob kitoblarsiz suvning ishlatilishi natijasida Orol dengizi yildan yilga kamaydi. Hozirgi kunga kelib esa Orol dengizining hajmi o‘tgan asrning 80 yillaridagi holatiga qaraganda juda ham kamayganligi hech kimga sir emas.

<i>1-a) rasm</i>	<i>1-b) rasm</i>
<i>Chap tarafdagi 1-a) rasm 1989- yildagi holat.</i>	<i>O'ng tarafdagi rasm 2014-yildagi holat.</i>

Shunda Orol dengizning qurishiga SSSRning aybi bor deymizmi? Afsuski aybni bironvga to'nkash juda ham oson. Yana bir holat mavjudki uni ko'p ekologlar yo bilmaydi yoki bo'lmasa xabarlarini yo'q. O'zbekistonda Orol dengizidan keyin 2-o'rinda turgan Aydar ko'l ham afsuski yildan yilga suv sathi pasaymoqda.

2-rasm. Aydar ko'l sho'roqlangan yerlar

Ko'rib turganingizdek bu yerda ham ahvol qoniqarli emas. Aydar ko'l bo'yida ikki mingdan ortiq odam yashaydi ho'sh agar ahvol shu ketishda davom etaversa ularga nima bo'ladi deb o'ylaysiz? Orol dengizi qurishni boshlaganidan beri boshqa davlatlarga qanchalik xavf tug'dirganidan barchamizni xabarimiz bor Orol dengizidagi tuz miqdori AQSH gacha yetib borgani haqida hammamiz bilsak kerak. Aydar ko'li-chi ? hozirgi ekologik holatda bu ko'lga nima uchun tegishli chora tadbirlar ko'rilmayapti?

Toshkent shahrining hozirgi kecha kunduzdagi holatini butun O'zbekiston yoki butun jahon bilgani bizga kamlik qilgandek. Tuz miqdorini oldini olish maqsadida daraxt ekamiz lekin daraxtlarga kim qaramoqda ? Ularni ko'pchiligi

qurib ham bo'lgandir. Albatta hozirgi holatda nima qilish kerak? Degan savolni berasiz. Bu holatlarda eng avvalo jahon mutaxasislari bilan suhbatlashgan yoki bo'lmasa yoshlar orasidan start up loyihalarni ishga solish eng maqbul yo'l deb fikr bildirgan bo'lar edim. Canada texnologiyasini ishga solgan holda kanalizatsiya suvlarini qayta ishlab tozalab sug'orish maqsadida ishlatsak ham juda ham maqul bo'lar edi. Undan tashqari Sun'iy yomg'ir yog'dirish tizimini tashkil etish orqali ham yaqin kelajakdagi qurg'oqchilikni ham oldini olsak bo'ladi bu haqida "Özbek-Türk edebiyatının gelişimi-2" kitobing 99- betida to'liq ma'lumot berib o'tilgan edi. Ba'zi viloyatlarda aholining ichimlik suvi bilan ta'minlanganlik darajasi juda ham past masalan Qashqadaryo, Surxondaryo va Jizzax viloyatlarida ichimlik suvi ta'minoti 60 foizdan kam. G'uzor, Dehqonobod, Koson, Sherobod, Angor, G'allaorol va Xatirchi tumanlarida bu ko'rsatkich 30 foizga ham yetmaydi. Ichimlik suvi ta'minoti ko'rsatkichi respublika bo'yicha eng past hudud – Qashqadaryo viloyatidir (43 foiz). Men uchun butun viloyat aholisi aziz va mo'tabardir. Agarda ahvol shu ketishda bo'laversa puldor yoki olim odamlar muammoni yechish o'rniga ketishni afzal bilishadi. O'zi tug'ilib o'sgan vatanini tashlab ketishni istamagan insonlar nima qilishi mumkin? Yaqin 10 yil ichida holatni yaxshilasak biz qo'rqqan kelajakni oldini olishimiz mumkin. Buning uchun albatta bir kishi emas hammamiz butun O'zbekiston aholisi bor kuchimiz bilan kirishishimiz kerak. Tomchilatib sug'orish ishlarini keng targ'ib qilish, ortiqcha suvni isrof qilmay mashina yuvish va albatta ko'cha ko'yda ochiq kranni ko'rganda yopib qo'yish hammasi oddiy lekin bu oddiy yumushlarni ba'zi birlarimiz bajarmaganligimiz uchun kelajak avlodgacha chuchuk suv ta'minotimiz yetmay qolishi mumkin. Vatanimizni barchamiz sevamiz, ardoqlaymiz hammamizni oldimizda birgina yo'l bor yo doimgidek suvni o'ylamay ishlatish yoki bo'lmasa isrofga chek qo'yib zarurat tug'ilganda suv resurslaridan foydalanish barchasi o'zimizni qo'limizda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Daryo.com <https://daryo.uz/2023/07/26/ozbekistonda-suv-narxi-nega-oshirilmoqda>
2. Wikipedia <https://uz.wikipedia.org/wiki/Haydarko%CA%BB1>
3. Fayzullayev, J., & O'sarov, G. (2023). GIDROTEKNIKA INSHOOTLARIDA NASOS AGREGATINI FOYDALANISHGA TAYYORLASH, ISHGA TUSHIRISH, VA TOPSHIRISH SINOVLARI. Yevroosiyo Akademik tadqiqotlar jurnali, 3 (12-qism 2), 262–266. <https://in-academy.uz/index.php/ejar/article/view/25439> dan olindi
4. Joxon Toshpo'lat o'g F. et al. AMU-QASHQADARYO ITHBDA ISHLATILAYOTGAN NASOS STANSIYALARINING IQLIM KO

‘RSATKICHLARINI TADQIQOTI //Journal of new century innovations. – 2022. – Т. 14. – №. 1. – С. 161-164.

5. Ibroximovich A. A. et al. MARKAZDAN QOCHMA KOMPRESSOR //Journal of new century innovations. – 2023. – Т. 41. – №. 2. – С. 216-219.

6. Fayzullayev, J. (2023). GIDROTEXNIKA INSHOOTLARIDA NASOS AGREGATINI FOYDALANISHGA TAYYORLASH, ISHGA TUSHIRISH, VA TOPSHIRISH SINOVLARI. *Евразийский журнал академических исследований*, 3(12 Part 2), 262-266.

7. Анапольская Л.Е. Режим скоростей ветра на территории СССР.- Л.: Гидрометеиздат, 1961. – 200 с.

8. Joxon Toshpo‘lat o‘g, Fayzullayev, et al. "AMU-QASHQADARYO ITHBDA ISHLATILAYOTGAN NASOS STANSIYALARINING IQLIM KO ‘RSATKICHLARINI TADQIQOTI." *Journal of new century innovations* 14.1 (2022): 161-164.

9. Joxon Toshpo‘lat o‘g, F., Nodir O‘tkir o‘g, S., G‘ayratovich, A. B. Z., & Abdusamat o‘g‘li, S. S. (2022). AMU-QASHQADARYO ITHBDA ISHLATILAYOTGAN NASOS STANSIYALARINING IQLIM KO ‘RSATKICHLARINI TADQIQOTI. *Journal of new century innovations*, 14(1), 161-164.